

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (ceturtnā palāta)

2018. gada 17. maijā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Direktīva 2004/18/EK – Būvdarbu, piegādes un pakalpojumu publiskā iepirkuma procedūras – Saiknes starp pretendentiem, kas iesnieguši atsevišķus piedāvājumus vienā publiskā iepirkumā, pastāvēšana – Pretendentu, līgumslēdzējas iestādes un valsts tiesas pienākumi

Lieta C-531/16

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu saskaņā ar LESD 267. pantu, ko *Lietuvos Aukščiausiasis Teismas* (Lietuvas Augstākā tiesa) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2016. gada 11. oktobrī un kas Tiesā reģistrēts 2016. gada 18. oktobrī, tiesvedībā

Šiaulių regiono atliekų tvarkymo centras,

“Ecoservice projektai” UAB, bijušais ***“Specializuotas transportas” UAB,***

piedaloties:

“VSA Vilnius” UAB,

“Švarinta” UAB,

“Specialus autotransportas” UAB,

“Ecoservice” UAB.

TIESA (ceturtnā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs T. fon Danvics [*T. von Danwitz*], tiesneši K. Vajda [*C. Vajda*], E. Juhāss [*E. Juhász*] (referents), K. Jirimēe [*K. Jürimäe*] un K. Likurģs [*C. Lycourgos*],

ģenerālvokāts: M. Kampos Sančess-Bordona [*M. Campos Sánchez-Bordona*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *Šiaulių regiono atliekų tvarkymo centras* vārdā – *L. Songaila, advokatas,*
- *“Ecoservice projektai” UAB* vārdā – *J. Elzbergas, advokatas,* kam palīdz *V. Mitrauskas,*

* Tiesvedības valoda – lietuviešu.

- “VSA Vilnius” UAB vārdā – D. Krukonis, advokatas,
- “Švarinta” UAB vārdā – K. Smaliukas, advokatas,
- Lietuvas valdības vārdā – D. Kriaučiūnas, kā arī G. Taluntytė un R. Butvydytė, pārstāvji,
- Čehijas Republikas valdības vārdā – M. Smolek, T. Müller un J. Vláčil, pārstāvji,
- Eiropas Komisijas vārdā – A. Tokár un A. Steiblytė, pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2017. gada 22. novembra tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt LESD 45., 56. un 101. pantu, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/18/EK (2004. gada 31. marts) par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru [būvdarbu, piegādes un pakalpojumu publiskā iepirkuma procedūras] (OV 2004, L 134, 114. lpp.), 2. pantu, kā arī Padomes Direktīvas 89/665/EEK (1989. gada 21. decembris) par to normatīvo un administratīvo aktu koordinēšanu, kuri attiecas uz izskatīšanas procedūru piemērošanu, piešķirot piegādes un uzņēmuma līgumus valsts vajadzībām [piegādes un būvdarbu publiskā iepirkuma pārbaudes procedūrām] (OV 1989, L 395, 33. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2007/66/EK (2007. gada 11. decembris) (OV 2007, L 335, 31. lpp.) (turpmāk tekstā – “Direktīva 89/665”), 1. panta 1. punkta trešo daļu un 2. panta 1. punkta b) apakšpunktu.
- 2 Šis lūgums tika iesniegts strīdā starp “VSA Vilnius” UAB un *Šiaulių regiono atlieku tvarkymo centras* (Šauļu reģiona Atkritumu apsaimniekošanas centrs, Lietuva) jautājumā par šī centra piešķirtajam līguma, kura priekšmets ir Šauļu pašvaldības atkritumu savākšanas un to transportēšanas uz to apstrādes vietu pakalpojumi, slēgšanas tiesībām.

Atbilstošās tiesību normas

Direktīva 89/665

- 3 Direktīvas 89/665 1. panta 1. punkta trešajā daļā ir paredzēts:

“Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka attiecībā uz līgumiem, uz ko attiecas Direktīva 2004/18/EK, līgumslēdzēju iestāžu lēmumus var efektīvi un, jo īpaši, iespējami ātri pārskatīt saskaņā ar šīs direktīvas 2. līdz 2.f pantā izklāstītajiem nosacījumiem, pamatojoties uz to, ka ar šādiem lēmumiem ir pārkāpti [Savienības] tiesību akti publiskā iepirkuma jomā vai attiecīgās valsts noteikumi, ar ko transponē minētos tiesību aktus.”

- 4 Saskaņā ar šīs direktīvas 2. panta 1. punkta b) apakšpunktu:

“Dalībvalstis nodrošina to, ka pasākumos attiecībā uz 1. pantā paredzētajām pārskatīšanas procedūrām ir noteikts pilnvarojums:

[...]

b) vai nu atcelt nelikumīgi pieņemtus lēmumus, vai nodrošināt to atcelšanu, tostarp atcelt diskriminējošas tehniskās, ekonomiskās vai finanšu prasības uzaicinājumā uz konkursu, līguma dokumentos vai jebkurā citā dokumentā, kas attiecas uz līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru;

[..].”

Direktīva 2004/18

5 Direktīvas 2004/18 2. pants ir formulēts šādi:

“Līgumslēdzējas iestādes pret visiem komersantiem izturas vienādi un nediskriminējoši un rīkojas pārredzami.”

6 Šīs direktīvas 45. panta 2. punktā ir noteikts:

“Dalību līgumā var atteikt tādām komersantam, kas:

- a) ir bankrotējis vai tiek likvidēts vai kam tiesa iecēlusi administratoru, vai kas ir noslēdzis mierizlīgumu ar kreditoriem, vai kas ir pārtraucis uzņēmējdarbību vai atrodas līdzīgā stāvoklī, kurš izriet no atbilstošas procedūras saskaņā ar valsts normatīvajiem aktiem;
- b) ir tiesas procesa subjekts lietā par bankrota atzīšanu vai par piespiedu likvidāciju vai administratora iecelšanu, vai par mierizlīgumu ar kreditoriem vai ir cita līdzvērtīga tiesas procesa subjekts saskaņā ar valsts normatīvajiem aktiem;
- c) ir notiesāts ar lēmumu, kam ir *res iudicata* spēks saskaņā ar tās valsts tiesību normām, kurā šis komersants izdarījis profesionālās ētikas pārkāpumu;
- d) ir vainīgs smagā profesionālās ētikas pārkāpumā, kurš apstiprinājies jebkādā veidā, ko līgumslēdzējas iestādes var pierādīt;
- e) nav izpildījis saistības attiecībā uz sociālās apdrošināšanas iemaksām saskaņā ar tās valsts tiesību normām, kurā šis komersants ir reģistrēts vai kurā atrodas līgumslēdzēja iestāde;
- f) nav izpildījis saistības attiecībā uz nodokļu nomaksu saskaņā ar tās valsts tiesību normām, kurā šis komersants ir reģistrēts vai kurā atrodas līgumslēdzēja iestāde;
- g) ir vainīgs nopietnā tādās sniegtās informācijas sagrozīšanā, kas prasīta saskaņā ar šo iedaļu, vai nav sniedzis šādu informāciju.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 7 2015. gada 9. jūlijā Šauļu reģiona Atkritumu apsaimniekošanas centrs publicēja paziņojumu par atklātu iepirkuma procedūru attiecībā uz sadzīves atkritumu savākšanu Šauļu pilsētas pašvaldībā un to transportēšanu uz to apstrādes vietu.
- 8 Savus piedāvājumus iesniedza četri pretendenti, proti, “*Specializiuotas transportas*” UAB (turpmāk tekstā – “pretendents B”), “*Ekonovus*” UAB (turpmāk tekstā – “pretendents A”) un komersantu grupa, ko veidoja VSA Vilnius un “*Švarinta*” UAB.

- 9 Pretendenti A un B ir sabiedrības “Ecoservice” UAB meitasuzņēmumi, kurai pieder attiecīgi 100 % un 98,12 % no to kapitāla daļām. Pretendentu A un B pārvaldes vai vadības struktūras veido tās pašas fiziskās personas.
- 10 Iepirkuma procedūras publicēšanas laikā piemērojamajos valsts tiesību aktos tieši nebija paredzēts pienākums pretendentam deklarēt savas saiknes ar citiem komersantiem, kas piedalās tajā pašā iepirkumā, nedz arī līgumslēdzēju iestāžu pienākums pārbaudīt, novērtēt vai ņemt vērā šīs saiknes savos lēmumos. Arī specifikācijās nebija noteikti šādi pienākumi.
- 11 Tomēr pretendents B savam piedāvājumam pievienoja pašdeklarāciju, norādot, ka iepirkumā tas piedalās patstāvīgi un neatkarīgi no ikviena cita uzņēmuma, kas varētu būt ar to saistīti, un lūdza līgumslēdzējai iestādei uzskatīt citas personas par tā konkurentiem. Turklāt tas apņēmas pēc līgumslēdzējas iestādes lūguma iesniegt ar to saistīto uzņēmumu sarakstu.
- 12 2015. gada 24. septembrī līgumslēdzēja iestāde noraidīja pretendenta A piedāvājumu tādēļ, ka divu viņa savākšanas transportlīdzekļu motori neatbilda pieprasītajai kvalitātes normai. Pretendents A neapstrīdēja šo lēmumu.
- 13 2015. gada 22. oktobrī līgumslēdzēja iestāde informēja pretendētus par piedāvājumu klasificēšanu un par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu pretendentam B.
- 14 Tā kā VSA *Vilnius* bija ierindota uzreiz aiz pretendenta B, tā iesniedza sūdzību līgumslēdzējai iestādei, norādot uz pretendentu piedāvājumu neatbilstošu novērtējumu, kā arī uz vienlīdzīgas attieksmes un pārskatāmības principu pārkāpumu. Tā uzskatīja, ka pretendenti A un B rīkojušies kā asociētu uzņēmumu grupa, ka viņu piedāvājumi bija variācijas un ka, tā kā paziņojumā par līgumu bija paredzēts aizliegums iesniegt variācijas, viņu piedāvājumi līgumslēdzējai iestādei bija jānoraida.
- 15 Pēc tam, kad līgumslēdzēja iestāde atteicās apmierināt šo sūdzību, VSA *Vilnius* cēla prasību *Šiauliy apygardos teismas* (Šauļu apgabaltiesa, Lietuva). Ar 2016. gada 18. janvāra spriedumu šī tiesa atcēla līgumslēdzējas iestādes lēmumus, ar kuriem bija noteikta piedāvājumu klasifikācija un līguma slēgšanas tiesības piešķirtas pretendentam B. 2016. gada 5. aprīlī *Lietuvos apeliacinis teismas* (Lietuvas apelācijas tiesa) apstiprināja šo spriedumu.
- 16 Pirmās instances un apelācijas instances tiesas uzskatīja, ka līgumslēdzēja iestāde, lai gan tai bija zināms par saistību starp pretendentiem A un B, neko nedarīja, lai noteiktu šīs saistības ietekmi uz patieso konkurenci starp šiem pretendentiem. Lai gan valsts tiesību aktos nav paredzēts šāds pienākums, ja pretendenti A un B abi zina par otra daļību iepirkumā, tiem bija to saistība jādeklarē līgumslēdzējai iestādei. Pretendenta B iesniegtā pašdeklarācija nebija pietiekama, lai konstatētu, ka šis pienākums ir izpildīts pareizi.
- 17 Pēc tam VSA *Vilnius* un pretendents B vērsās iesniedzējtiesā.
- 18 Šādos apstākļos *Lietuvos Aukščiausiasis Teismas* (Lietuvas Augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai LESD 45. un 56. pantā nostiprinātā personu brīvas pārvietošanās un pakalpojumu sniegšanas brīvība, Direktīvas 2004/18 2. pantā noteiktais pretendentu vienlīdzības princips un pārskatāmības princips, kā arī no tiem izrietošais brīvas un godīgas uzņēmēju konkurences princips (kopā vai atsevišķi, tomēr neaprobežojoties ar šīm normām) ir jāsaprot un jāinterpretē tādējādi, ka:

ja savstarpēji saistīti pretendenti – kuru ekonomiskās, vadības, finanšu vai citas saiknes objektīvi var radīt šaubas par neatkarību un konfidencialas informācijas aizsardzību un/vai var radīt priekšnoteikumus (potenciālu iespēju), ka šiem uzņēmumiem to dēļ būs priekšrocības salīdzinājumā ar citiem pakalpojumu sniedzējiem, – tajā pašā iepirkumā tādēļ ir nolēmuši iesniegt

atsevišķus (patstāvīgus) piedāvājumus, katrā ziņā – neatkarīgi no tā, vai valsts publisko iepirkumu tiesiskajā regulējumā tāds pienākums tiem konkrēti ir nostiprināts vai nav, – ir jāatklāj līgumslēdzējai iestādei šīs saiknes, pat ja šī iestāde to atsevišķi nejautā?

- 2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu:
 - a) būtu apstiprinoša (t.i., pretendentiem katrā ziņā ir jāatklāj līgumslēdzējai iestādei savas saiknes), vai tādā gadījumā apstākļi, ka šis pienākums nav izpildīts vai ir izpildīts neatbilstoši, ir pietiekams, lai līgumslēdzēja iestāde atzītu un pārsūdzības iestāde (tiesa) nolemtu, ka savstarpēji saistīti pretendenti, kas atsevišķi iesnieguši piedāvājumus tajā pašā iepirkumā, piedalās tajā, reāli nekonkurēdami (fiktīvi)?
 - b) būtu noliedzīga (t.i., pretendentiem nav nekāda – tiesību aktos vai iepirkuma noteikumos paredzēta – papildu pienākuma atklāt savas saiknes), vai tādā gadījumā šādu savstarpēji saistītu uzņēmēju dalības un no tā izrietošo seku risks ir jāuzņemas līgumslēdzējai iestādei, ja tā konkursa nosacījumos tādu dalībnieku pienākumu nav norādījusi?
- 3) Neatkarīgi no atbildes uz pirmo jautājumu un ņemot vērā Tiesas 2015. gada 12. marta spriedumu *eVigilo* (lieta C-538/13, EU:C:2015:166), – vai pirmajā jautājumā norādītās tiesību normas un Direktīvas 89/665 1. panta 1. punkta trešā daļa, kā arī šīs direktīvas 2. panta 1. punkta b) apakšpunkts (kopā vai atsevišķi, bet neaprobežojoties ar šīm normām) ir jāsaprot un jāinterpretē tādējādi, ka:
 - a) ja iepirkuma procedūras laikā līgumslēdzējai iestādei jebkādā veidā kļūst skaidrs, ka starp konkursa dalībniekiem pastāv būtiskas savstarpējas saiknes, tai neatkarīgi no sava vērtējuma par šo faktu un/vai citiem apstākļiem (piemēram, pretendentu piedāvājumu formālās vai saturiskās atšķirības, pretendentu publiska solījuma godīgi konkurēt ar citiem dalībniekiem u.tml.) ir atsevišķi jāvēršas pie saistītajiem pretendentiem un jālūdz tiem paskaidrot, vai un kā to personiskais stāvoklis ir saderīgs ar brīvu un godīgu konkurenci starp pretendentiem?
 - b) ja līgumslēdzējai iestādei ir šāds pienākums, bet tā to nepilda, – vai tiesai tas ir pietiekams pamats atzīt par prettiesiskām līgumslēdzējas iestādes darbības, jo ar tām nav nodrošināta procedūru pārskatāmība un objektivitāte, ja līgumslēdzēja iestāde nepieprasa prasītājam un pēc savas ierosmes nelemj par iespējamo savstarpēji saistīto personu personiskā stāvokļa ietekmi uz konkursa rezultātiem?
- 4) Vai trešajā jautājumā norādītās tiesību normas un LESD 101. panta 1. punkts (kopā vai atsevišķi, bet neaprobežojoties ar šīm normām), ņemot vērā Tiesas 2015. gada 12. marta spriedumu *eVigilo* (C-538/13, EU:C:2015:166), 2016. gada 21. janvāra spriedumu *Eturas* u.c. (C-74/14, EU:C:2016:42) un 2016. gada 21. jūlija spriedumu *VM Remonts* u.c. (C-542/14, EU:C:2016:578), ir jāsaprot un jāinterpretē tādējādi, ka:
 - a) ja pretendents (prasītājs) bija uzzinājis par saistītā pretendenta (pretendenta A) zemākās cenas piedāvājuma noraidīšanu un līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu citam (pretendents B), tāpat ņemot vērā citus ar šiem pretendentiem un to dalību iepirkumā saistītos apstākļus (ka pretendentu A un B pārvaldes vai vadības struktūras ir identiskas, ka tiem ir tas pats mātesuzņēmums, kurš konkursā nepiedalījās; apstākļi, ka pretendenti A un B līgumslēdzējai iestādei neatklāja savas saiknes un nesniedza papildu paskaidrojumus par tām, *inter alia*, jo tas netika jautāts; ka pretendents A piedāvājumā sniedza pretrunīgus datus par piedāvāto transportlīdzekļu (atkritumu savākšanas automobiļu) atbilstību Konkursa noteikumam *Euro 5*, ka šis pretendents, iesniedzis zemākās cenas piedāvājumu, kas konstatēto trūkumu dēļ tika noraidīts, pirmkārt, šo līgumslēdzējas iestādes lēmumu nav pārsūdzējis, un, otrkārt, par pirmās instances tiesas spriedumu ir iesniedzis apelācijas sūdzību, kurā tas *inter alia* ir apstrīdējis sava piedāvājuma noraidīšanas tiesiskumu u.c.), un tā kā visu šo apstākļu dēļ līgumslēdzēja iestāde neveica nekādas darbības, – šī informācija vien ir pietiekama, lai pārsūdzības iestāde varētu apmierināt prasījumus atzīt par prettiesiskām līgumslēdzējas iestādes darbības, ar kurām nav nodrošināta procedūru pārskatāmība un objektivitāte, prasītājam papildus neprasot konkrēti pierādīt pretendentu A un B negodīgo rīcību?

- b) tikai ar to vien, ka pretendents B bija spontāni iesniedzis pašdeklarāciju, apliecinot savu godīgo sacenšanos konkursā, ka šis pretendents bija ieviesis kvalitātes vadības standartus dalībai iepirkumos un ka pretendentu A un B piedāvājumu forma un saturs nebija identiski, ir pietiekami, lai uzskatītu, ka šie pretendenti līgumslēdzējai iestādei ir pierādījuši savu dalību konkursā reālas un godīgas konkurences apstākļos?
- 5) Vai LESD 101. pants, kā tas tiek interpretēts Tiesas judikatūrā, ir principā piemērojams, lai novērtētu saistīto komersantu (kuriem ir viens mātesuzņēmums) darbības, kuri atsevišķi piedalās tajā pašā iepirkumā ar vērtību, kas atbilst starptautiska iepirkuma vērtībai, un kuru līgumslēdzējas iestādes atrašanās vieta un pakalpojumu sniegšanas vieta nav sevišķi tālu no citas dalībvalsts (Latvijas Republikas), *inter alia* ņemot vērā, ka viens no šiem pretendentiem ir spontāni iesniedzis pašdeklarāciju?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

- 19 Vispirms ir jānorāda, ka šajos prejudiciālajos jautājumos iesniedzējtiesa atsauca uz LESD 45. un 56. pantu, tomēr nepaskaidrojot, kādā mērā šo pantu interpretācija ir nepieciešama, lai sniegtu atbildes uz uzdotajiem jautājumiem. Turklāt, kā izriet no lēmuma lūgt prejudiciālu nolēmumu, Direktīva 2004/18 ir atbilstoša strīda pamatlietā atrisinājumam. Šādos apstākļos nav jāinterpretē LESD 45. un 56. pants.

Par pirmo un otro jautājumu

- 20 Ar savu pirmo un otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas uzzināt, vai Direktīvas 2004/18 2. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka, ja uzaicinājumā iesniegt piedāvājumu vai specifikācijās, ar ko ir reglamentēti publiskā iepirkuma procedūras nosacījumi, nav skaidri noteiktas normas vai īpaša prasība, tad savstarpēji saistītu pretendentu, kas iesniedz atsevišķus piedāvājumus vienā procedūrā, pienākums ir pēc savas iniciatīvas līgumslēdzējai iestādei deklarēt savas saiknes.
- 21 Šajā ziņā vispirms ir jāatgādina, ka Savienības tiesībās, it īpaši Direktīvā 2004/18, nav paredzēts vispārējs aizliegums savstarpēji saistītiem uzņēmumiem iesniegt piedāvājumus vienā publisko iepirkumu procedūrā. Turklāt no judikatūras izriet, ka, ņemot vērā Savienības intereses nodrošināt iespēju piedalīties konkursā pēc iespējas lielākam pretendentu skaitam, Savienības tiesību efektīva piemērošana netiktu nodrošināta, ja savā starpā saistītiem uzņēmumiem sistemātiski tiktu aizliegts piedalīties vienā publisko iepirkumu procedūrā (šajā ziņā skat. spriedumu, 2009. gada 19. maijs, *Assitur*, C-538/07, EU:C:2009:317, 26. un 28. punkts).
- 22 Tiesa ir arī uzsvērusi, ka uzņēmumu grupēšanās var notikt dažādās formās un tai var būt dažādi mērķi, un nevar pilnībā noliegt, ka kontrolētajiem uzņēmumiem ir noteikta autonomija to komercdarbības politikas un saimnieciskās darbības īstenošanā, it īpaši piedaloties publiskā iepirkuma procedūrās. Turklāt attiecības starp vienas un tās pašas grupas uzņēmumiem var regulēt īpaši noteikumi, piemēram, līgums, kas var nodrošināt gan neatkarību, gan konfidencialitāti, sagatavojot piedāvājumus, kurus attiecīgie uzņēmumi iesniegtu vienlaicīgi viena un tā paša konkursa ietvaros (spriedums, 2009. gada 19. maijs, *Assitur*, C-538/07, EU:C:2009:317, 31. punkts).
- 23 Tālāk, runājot par jautājumu, vai, ja uzaicinājumā iesniegt piedāvājumu vai specifikācijās, ar ko ir reglamentēti publiskā iepirkuma procedūras nosacījumi, nav skaidri noteiktas normas vai īpašas prasības, pretendentiem tomēr ir pienākums līgumslēdzējai iestādei deklarēt savas saiknes, ir jānorāda, ka Tiesa ir nospriedusi, ka pārskatāmības un vienlīdzīgas attieksmes principi, kuri reglamentē visas publiskā iepirkuma procedūras, nosaka, ka pamatnosacījumiem un procedūrai attiecībā uz dalību iepirkumā ir jābūt skaidri noteiktiem un publicētiem jau iepriekš, it īpaši pretendentu pienākumiem,

lai tie varētu precīzi iepazīties ar procedūras ierobežojumiem un pārliecināties, ka tie paši ierobežojumi attiecas uz visiem konkurentiem (spriedums, 2016. gada 2. jūnijs, *Pizzo*, C-27/15, EU:C:2016:404, 37. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 24 Taču tas, ka pretendentiem tiek noteikts pienākums deklarēt pēc viņu pašu iniciatīvas savas saiknes ar citiem pretendentiem, lai gan šāds pienākums nav ietverts nedz piemērojamajās valsts tiesībās, nedz uzaicinājumā iesniegt piedāvājumu vai specifikācijās, nav skaidri definēts nosacījums iepriekšējā punktā minētās judikatūras izpratnē. Šādā gadījumā pretendentiem var būt grūti noteikt šāda pienākuma konkrēto apjomu, jo vairāk tādēļ, ka ne vienmēr konkursa procedūras rakstura dēļ pirms piedāvājumu iesniegšanas termiņa beigām būs iespējams zināt visu vienas procedūras pretendentu identitāti.
- 25 Turklāt ir jāprecizē, ka, tā kā pretendentiem nav pienākuma informēt līgumslēdzēju iestādi par viņu iespējamajām saiknēm ar citiem pretendentiem, līgumslēdzējai iestādei visas procedūras laikā, ja nav norāžu par to, ka saistīto pretendentu iesniegtie piedāvājumi ir koordinēti vai saskaņoti, ir jāizskata attiecīgā pretendenta piedāvājums kā parasts piedāvājums atbilstoši Direktīvas 2004/18 normām.
- 26 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo un otro jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2004/18 2. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka, ja uzaicinājumā iesniegt piedāvājumu vai specifikācijās, ar ko ir reglamentēti publiskā iepirkuma procedūras nosacījumi, nav skaidri noteiktas normas vai īpašas prasības, savstarpēji saistītiem pretendentiem, iesniedzot atsevišķus piedāvājumus vienā un tajā pašā procedūrā, nav pienākuma pēc savas iniciatīvas līgumslēdzējai iestādei deklarēt savas saiknes.

Par trešo, ceturto un piekto jautājumu

- 27 Ar savu trešo, ceturto un piekto jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas uzzināt, vai tādos apstākļos, kādi ir pamatlietā, ir piemērojams LESD 101. pants un vai Direktīvas 2004/18 2. pants, kā arī Direktīvas 89/665 1. panta 1. punkta trešā daļa un 2. panta 1. punkta b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka līgumslēdzējai iestādei, ja tās rīcībā ir informācija, kas rada šaubas par konkrēto pretendentu iesniegto piedāvājumu patstāvīgumu, ir jāpārbauda, vajadzības gadījumā pieprasot papildus informāciju no šiem pretendentiem, vai viņu piedāvājumi faktiski ir atsevišķi, un, ja tas tā nav, vai līgumslēdzējas iestādes bezdarbība var būt notiekošās konkursa procedūras pārkāpums.
- 28 Attiecībā uz LESD 101. pantu ir jāatgādina, ka šis pants nav piemērojams, ja tajā paredzētos līgumus slēdz un darbības veic uzņēmumi, kas veido vienu ekonomisku vienību (šajā ziņā skat. spriedumus, 1988. gada 4. maijs, *Bodson*, 30/87, EU:C:1988:225, 19. punkts, un 1989. gada 11. aprīlis, *Saeed Flugreisen* un *Silver Line Reisebüro*, 66/86, EU:C:1989:140, 35. punkts). Tomēr iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai pretendenti A un B veido vienu ekonomisku vienību.
- 29 Gadījumā, ja attiecīgās sabiedrības neveido vienu ekonomisku vienību, jo mātesuzņēmumam nav noteicošas ietekmes uz tās meitasuzņēmumiem, jānorāda, ka katrā ziņā Direktīvas 2004/18 2. pantā paredzētais vienlīdzīgas attieksmes princips būs pārkāpts, ja tiks pieņemts, ka saistītie pretendenti var iesniegt koordinētus vai saskaņotus piedāvājumus, proti, kas nav nedz patstāvīgi, nedz neatkarīgi, ar ko tiem tādējādi varēs tikt radītas nepamatotas priekšrocības salīdzinājumā ar citiem pretendentiem, un nav jāpārbauda, vai šādu piedāvājumu iesniegšana arī ir pretēja LESD 101. pantam.
- 30 Līdz ar to, lai atbildētu uz trešo, ceturto un piekto jautājumu, šajā lietā nav jāpiemēro un jāinterpretē LESD 101. pants.

- 31 Attiecībā uz līgumslēdzēju iestāžu pienākumiem saskaņā ar Direktīvas 2004/18 2. pantu Tiesa jau ir nospriedusi, ka līgumslēdzējam iestādēm šajā pantā norādīto publiskā iepirkuma principu piemērošanā ir piešķirta aktīva loma (šajā ziņā skat. spriedumu, 2015. gada 12. marts, *eVigilo*, C-538/13, EU:C:2015:166, 42. punkts).
- 32 Tā kā šis līgumslēdzēju iestāžu pienākums atbilst direktīvu par publiskā iepirkuma procedūrām pašai būtībai, Tiesa ir nospriedusi, ka līgumslēdzējai iestādei katrā ziņā ir jāpārbauda, vai līgumslēdzējas iestādes ieceltajiem ekspertiem nepastāv iespējami interešu konflikti, un ir jāveic atbilstoši pasākumi, lai novērstu un atklātu šos konfliktus un labotu to sekas (spriedums, 2015. gada 12. marts, *eVigilo*, C-538/13, EU:C:2015:166, 43. punkts).
- 33 Ņemot vērā šī sprieduma 29. punktā konstatēto, šī judikatūra ir piemērojama tādās situācijās, kāda ir pamatlietā, kuras raksturo saistītu pretendentu dalība konkursa procedūrā. Tātad, ja līgumslēdzējas iestādes rīcībā nonāk objektīvi pierādījumi, kas liek apšaubīt piedāvājumu patstāvīgo un neatkarīgo raksturu, tai ir jāizvērtē visi attiecīgie apstākļi, kuru rezultātā ir ticis iesniegts piedāvājums, lai novērstu un atklātu elementus, kas var izraisīt konkursa procedūras pārkāpumu, kā arī labotu to sekas, tostarp vajadzības gadījumā pieprasot pusēm iesniegt noteiktu informāciju un pierādījumus (skat. pēc analogijas spriedumu, 2015. gada 12. marts, *eVigilo*, C-538/13, EU:C:2015:166, 44. punkts).
- 34 Kas attiecas uz pierādījumiem par to, vai saistīto pretendentu piedāvājumi ir vai nav patstāvīgi un neatkarīgi, no lēmuma par prejudiciālo jautājumu uzdošanu izriet, ka iesniedzējtiesa tostarp jautā par faktu, vai tiesvedībā var tikt ņemti vērā visi pierādījumu veidi vai arī tikai tiešie pierādījumi.
- 35 Taču Direktīvas 89/665 1. panta 1. punkta trešajā daļā un 2. panta 1. punkta b) apakšpunktā, uz kuriem ir atsauce trešajā un ceturtajā jautājumā, ir tikai tostarp prasīts, lai dalībvalstis publiskā iepirkuma jomā ieviestu efektīvus un ātrus tiesību aizsardzības līdzekļus. Nedz šīs Direktīvas 89/665 normas, nedz kādas citas šīs pēdējās minētās direktīvas normas vai Direktīvas 2004/18 normas neietver noteikumus, kas regulētu, kā iegūstami un novērtējami pierādījumi par Savienības publisko iepirkumu normu pārkāpumu.
- 36 Šādos apstākļos un saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru, ja attiecīgajā jomā nav Savienības regulējuma, katrai dalībvalstij ir jānosaka sīki administratīvā procesa un tiesvedības procesuālie noteikumi, kas vērsti uz to, lai aizsargātu tiesības, kuras attiecīgajām personām ir noteiktas Savienības tiesībās. Šie procesuālie noteikumi tomēr nedrīkst būt nelabvēlīgāki par noteikumiem, kas attiecas uz līdzīgām prasībām, kuras domātas no valsts tiesību sistēmas izrietošo tiesību aizsardzībai (līdzvērtības princips), ne arī padarīt praktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtināt to tiesību izmantošanu, kas piešķirtas ar Savienības tiesību sistēmu (efektivitātes princips) (spriedums, 2015. gada 12. marts, *eVigilo*, C-538/13, EU:C:2015:166, 39. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 37 Attiecībā uz prasīto pierādījumu līmeni, lai pierādītu tādu piedāvājumu esamību, kuri nav patstāvīgi un neatkarīgi, efektivitātes princips prasa, lai Savienības publisko iepirkumu normu pārkāpums tiktu pierādīts ne tikai ar tiešiem pierādījumiem, bet arī ar netiešiem pierādījumiem, ar nosacījumu, ka tie ir objektīvi un saskanīgi un ka saistītie pretendenti drīkst iesniegt pierādījumus par pretējo (skat. pēc analogijas spriedumu, 2016. gada 21. janvāris, *Eturas u.c.*, C-74/14, EU:C:2016:42, 37. punkts).
- 38 Runājot par tādu lietu, kāda ir pamatlieta, secinājums, ka saiknes starp pretendentiem ir ietekmējušas viņu vienā un tajā pašā procedūrā iesniegto piedāvājumu saturu, ir principā pietiekams, lai līgumslēdzēja iestāde šos piedāvājumus nevarētu ņemt vērā, jo saistītiem pretendentiem tie ir jāiesniedz pilnībā patstāvīgi un neatkarīgi. Turpretim viens vienīgs secinājums par kontroles attiecībām starp attiecīgajiem uzņēmumiem sakarā ar īpašumtiesībām vai balsu skaitu parastās kopsapulcēs nav pietiekams, lai līgumslēdzēja iestāde varētu automātiski izslēgt šos uzņēmumus no līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras, nepārbaudot, vai šādām attiecībām ir bijusi konkrēta ietekme uz šo piedāvājumu neatkarību (skat. pēc analogijas spriedumu, 2009. gada 19. maijs, *Assitur*, C-538/07, EU:C:2009:317, 32. punkts).

- 39 Iesniedzējtiesai, ņemot vērā pamatlietas faktus, ir jāveic šai sakarā vajadzīgās pārbaudes un vērtējumi, kā tas ir jādara saistībā ar apstākļiem, kuri ir darīti zināmi ceturtā jautājuma a) daļā, un par pretendenta sniegtās spontānās deklarācijas, kas pieminēta šī paša jautājuma b) daļā, pierādījuma spēku. Gadījumā, ja šī tiesa pēc savām pārbaudēm un vērtējumiem nonāktu pie secinājuma, ka pamatlietā aplūkojamie piedāvājumi netika iesniegti patstāvīgi un neatkarīgi, jāatgādina, ka Direktīvas 2004/18 2. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to nav ļauts piešķirt līguma slēgšanas tiesības šādus piedāvājumus iesniegušajiem pretendentiem.
- 40 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz trešo, ceturto un piekto jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2004/18 2. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka līgumslēdzējai iestādei, ja tās rīcībā ir informācija, kas liek šaubīties par konkrētu pretendentu iesniegto piedāvājumu patstāvīgumu un neatkarību, ir jāpārbauda, vajadzības gadījumā pieprasot papildu informāciju no šiem pretendentiem, vai viņu piedāvājumi ir faktiski patstāvīgi un neatkarīgi. Ja izrādītos, ka šie piedāvājumi nav patstāvīgi un neatkarīgi, ar Direktīvas 2004/18 2. pantu nav ļauts piešķirt līguma slēgšanas tiesības šādu piedāvājumu iesniegušajiem pretendentiem.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 41 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (ceturtā palāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/18/EK (2004. gada 31. marts) par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru [būvdarbu, piegādes un pakalpojumu publiskā iepirkuma procedūras], 2. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka:

- ja uzaicinājumā iesniegt piedāvājumu vai specifikācijās, ar ko ir reglamentēti publiskā iepirkuma procedūras nosacījumi, nav skaidri noteiktas normas vai īpašas prasības, savstarpēji saistītiem pretendentiem, iesniedzot atsevišķus piedāvājumus vienā un tajā pašā procedūrā, nav pienākuma pēc savas iniciatīvas līgumslēdzējai iestādei deklarēt savas saiknes;
- līgumslēdzējai iestādei, ja tās rīcībā ir informācija, kas liek šaubīties par konkrētu pretendentu iesniegto piedāvājumu patstāvīgumu un neatkarību, ir jāpārbauda, vajadzības gadījumā pieprasot papildu informāciju no šiem pretendentiem, vai viņu piedāvājumi ir faktiski patstāvīgi un neatkarīgi. Ja izrādītos, ka šie piedāvājumi nav patstāvīgi un neatkarīgi, Direktīvas 2004/18 2. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to nav ļauts piešķirt līguma slēgšanas tiesības šādus piedāvājumus iesniegušajiem pretendentiem.

[Paraksti]